
ПЕРСОНАЛІЇ

*Ніна Лозова**

Інститут української мови НАН України (Київ)

АНДРІЙ АНДРІЙОВИЧ БУРЯЧОК

Андрієві Андрійовичу Бурячку – знаному українському мовознавцеві – цього року виповнюється вісімдесят.

А. А. Бурячок народився 24 серпня 1925 року в с. Ошів Грубешівського повіту Люблінського воєводства (Польща) в селянській родині. У 1939 р. закінчив польську народну школу в с. Долобичеві. Потім учився в Белзі й у Сокалі (Львівська обл.). Він часто згадує свою Холмщину, з любов'ю розказує про неї, присвячує їй статті.

Під час репатріації польського та українського населення на початку листопада 1945 р. переїхав з батьками в Україну – на Волинь. Того ж року вступив на підготовчі курси при Львівському університеті, а пізніше був зарахований на філологічний факультет (українське відділення). 1951 р. Андрій Андрійович рекомендований ученою радою університету до аспірантури при Інституті мовознавства ім. О. О. Потебні АН УРСР, після закінчення якої успішно захистив кандидатську дисертацію (1954 р.), присвячену назвам спорідненості. Пропрацювавши три роки старшим викладачем у Київському педінституті, Андрій Андрійович переходить в Інститут мовознавства, відділ лексикології та лексикографії, і з того часу вся подальша робота А. А. Бурячка пов'язана з цим відділом. Коло зацікавлень молодого науковця – теорія мови, словники, етимологічні дослідження, переклади. Він пише інструкцію для складання регіональних діалектних словників, друкує безліч мовних порад про слововживання, бореться за чистоту, культуру мови. Створює „Збірник вправ і завдань з порівняльної граматики східно-слов'янських мов” для педагогічних інститутів, перекладає з польської твір М. Варненської „Романтична подорож пана Оноре”. І все життя досліджує творчість І. П. Котляревського.

* © Н. Лозова, 2005

Андрій Андрійович бере участь у створенні „Словника української мови” – укладає, редагує, входить до складу редколегії. За цю працю одержує Державну премію СРСР.

Після „Словника української мови” було ще багато лексикографічних праць – колективних та індивідуальних. Це й орфографічний словник для початкових класів – перший словник, що потрапляв до дитячих рук. І російсько-український словник, і транслітерований словник найпоширеніших імен та прізвищ. Це орфографічний словник, що розрахований на найширшу аудиторію, з додатками – географічними назвами, власними іменами. А ще значна робота над „Словником синонімів української мови” – як редактора й як автора.

Створюється „Словник українських рим” (у співавторстві з І. І. Гурином), редагується „Російсько-українського словника гірничих термінів”, укладається „Російсько-український словник для військовиків” (разом із М. Т. Демським та Б. З. Якимовичем).

Багато зроблено для перекладу військових наказів українською. Перший крок – невеличкий додаток до підручника, потім – низка статей про муштрову термінологію. Цікавиться мовознавець і науково-технічною, медичною термінологією, соціально-політичною, дипломатичною, сільськогосподарською лексикою.

Опрацювання суспільно-політичної лексики А. А. Бурячок завершує захистом докторської дисертації 1984 р.

Багато сил доклав учений до вдосконалення українського правопису. Разом з колективом авторів він працює над довідниками з української орфографії та пунктуації. Бере участь у 2-му виданні правопису (1973 р.). У роки незалежної України створюється правописна комісія, у якій яскравою постаттю стає Андрій Андрійович. Науковець видає низку статей та брошур з обґрунтуванням концепції нової редакції правопису, роз’ясненням змін.

Вагомий внесок А. А. Бурячка й у мовну політику. 1990 року (ще в УРСР!) він видає статтю „Про державну програму розвитку української мови та інших національних мов в УРСР на період до 2000 р. та завдання Товариства української мови ім. Т. Шевченка”, розмірковує про мовну ситуацію, бере участь у обговоренні Закону УРСР про мову 1991 р.

Андрій Андрійович присвятив життя українській мові, її чистоті, можливості вільного функціонування. Він доклав значних зусиль до

створення Інституту української мови НАН України. З 1991 року А. А. Бурячок – провідний науковий співробітник Інституту української мови НАН України. 1996 року він удостоєний премії ім. Івана Огієнка.

Андрій Андрійович активно пропагує українську мову – викладає, читає лекції. Його невтомність є взірцем для молодших. Багато статей в енциклопедії „Українська мова” написано саме ним. І зараз, у свої вісімдесят, працює над створенням словника мови І. П. Котляревського, займається науковою діяльністю, співає в хорі.

Хочеться побажати відомому українському мовознавцеві натхнення, здоров'я й многая літа.

Література

1. Українська мова. Енциклопедія. – К.: „Українська енциклопедія” імені М. П. Бажана, 2000.
2. Архівні матеріали Інституту української мови НАН України.